

การรายงานสัมพันธในประเศไทย : กรมศึษาศาลแรงงาน

นาย คงศึกล บรมะกุล

วึษาณิพนธนี้เป็นส่วนหนึงของการศึษาตามหลึกศึตรปรัญาเศรษศึสาศตรมหาบัณฑึค

ภาควึษาเศรษศึสาศตร

บัณฑึควึษาลึ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

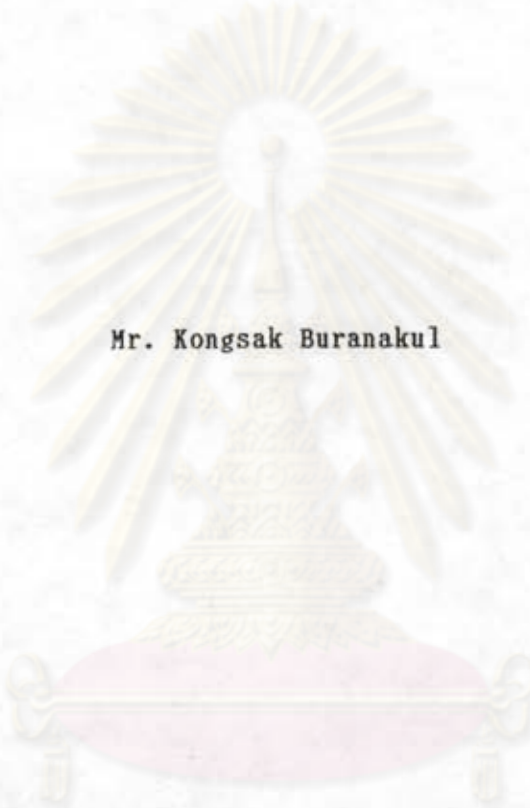
พ.ศ. 2539

ISBN 974-634-404-8

ลึขลึกษัของบัณฑึควึษาลึ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

I17374753

LABOUR RELATIONS IN THAILAND : A CASE STUDY OF LABOUR COURT

The emblem of Chulalongkorn University is centered on the page. It features a five-tiered umbrella (parasol) with a sunburst at the top, all resting on a pink, oval-shaped base with decorative elements. The entire emblem is rendered in a light, faded gold or yellow color.

Mr. Kongsak Buranakul

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Economics**

**Department of Economics
Graduate School**

Chulalongkorn University

1996

ISBN 974-634-404-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การแรงงานสัมพันธ์ในประเทศไทย : กรณีศึกษาศาลแรงงาน

โดย

นายคงศักดิ์ บุรณะกุล

ภาควิชา

เศรษฐศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สังศิต พิริยะรังสรรค์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ กุญสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์แฉะ ศิลกวิทย์รัตน์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สังศิต พิริยะรังสรรค์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(นายเกษมสันต์ วิลาวรรณ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ผาสุก พงษ์ไพจิตร)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วรวีทย์ เจริญเลิศ)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

คงศักดิ์ บุระะกุล : การแรงงานสัมพันธ์ในประเทศไทย : กรณีศึกษาคำลแรงงาน (LABOUR RELATIONS IN THAILAND : A CASE STUDY OF LABOUR COURT) อ.ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.สังคิต ทิริยะรังสรรค์, 167 หน้า ISBN 974-634-404-8

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทำความเข้าใจวิวัฒนาการของการแรงงานสัมพันธ์ในประเทศไทย ขณะเดียวกันก็มุ่งเน้นศึกษาถึงบทบาทของศาลแรงงานในฐานะกลไกทางสถาบันของรัฐที่ทำหน้าที่ระงับข้อพิพาทหรือความขัดแย้งในระบบแรงงานสัมพันธ์

วิวัฒนาการของการแรงงานสัมพันธ์ในประเทศไทย ได้แสดงให้เห็นอย่างล้าคัญถึงบทบาทของรัฐในการเข้าแทรกแซงและควบคุมความขัดแย้งในระบบแรงงานสัมพันธ์ เพื่อไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินไปอย่างราบรื่นต่อเนื่องของระบบการผลิตของสังคม โดยเฉพาะนับตั้งแต่การเริ่มพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างจริงจังในช่วงต้นทศวรรษที่ 2503 รัฐได้เข้าควบคุมแรงงานอย่างเข้มงวดด้วยมาตรการกดและปราบปราม เพื่อให้ทุนเอกชนสามารถเข้ามามีบทบาทในกระบวนการใช้ประโยชน์จากแรงงานอย่างเต็มที่ แต่เมื่อมาตรการดังกล่าวเริ่มอ่อนล้าและส่งผลกระทบต่อการรักษาความชอบธรรมของรัฐ รัฐจึงได้หันมาส่งเสริมให้ความขัดแย้งเข้ามาอยู่ในกรอบของกฎหมายเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังได้มีการนำระบบไตรภาคีมาใช้เพื่อเป็นกลยุทธในการควบคุมความขัดแย้ง ซึ่งส่งผลให้เกิดองค์กรไตรภาคีขึ้นเป็นจำนวนมาก ศาลแรงงานถือเป็นองค์กรไตรภาคีองค์กรหนึ่ง ซึ่งถูกจัดตั้งขึ้นในปีพ.ศ. 2522 จากการศึกษาพบว่าศาลแรงงานเป็นกลไกทางสถาบันของรัฐที่มีบทบาทสำคัญในการโอนย้ายความขัดแย้งระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างให้เข้ามาอยู่ในกรอบของกฎหมาย ขณะเดียวกันศาลแรงงานก็สามารถไกล่เกลี่ยประนีประนอมจนคู่ความตกลงกันได้ในระดับสูงและมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น แต่อย่างไรก็ตามบทบาทของศาลแรงงานที่มุ่งจะไกล่เกลี่ยประนีประนอมเพื่อให้คู่ความสามารถกลับไปทำงานร่วมกันได้อีกนั้นยังไม่บรรลุผลเท่าที่ควร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา เศรษฐศาสตร์
สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์
ปีการศึกษา 2538

ลายมือชื่อนิติ คงศักดิ์ บุระะกุล
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา สังคิต ทิริยะรังสรรค์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม สังคิต ทิริยะรังสรรค์

C560097 : MAJOR ECONOMICS

KEY WORD: LABOUR RELATIONS / TRIPARTISM / LABOUR COURT

KONGSAK BURANAKUL : LABOUR RELATIONS IN THAILAND : A CASE STUDY OF LABOUR COURT. THESIS ADVISOR : ASST. PROF. SUNGSIDH PIRIYARANGSAN, Ph.D. 167 pp. ISBN 974-634-404-8

The aims of this thesis are to describe the development of Labour Relations in Thailand and to study the role of Labour Court, acting as a state's institutional mechanism for conflict settlements.

The development of Labour Relations in Thailand is occupied with state's intervention and control of conflicts in order to facilitate the unceasing production process of society. Especially, the beginning of Thai industrialization in the early of 1960's, where labours were strictly controlled by rigid and repressive government measures in order to pave the ways for private sector's more active role and forceful exploitation of labours. When these measures were weakened and caused negative impacts on the government's legitimacy, the power-that-be thus turned to have labour conflicts framed legally. As a result, tripartite system was introduced, as a tactical way of conflict settlements. According to the emergence of numerous tripartite organizations, Labour Court as one of them, was established in 1979. The study indicates that Labour Court, representing state's institutional mechanism, plays an vital role in transferring the conflicts between employers and employees to legal framework. Moreover, it can mediate the two conflicting parties to meet each other half-way. Despite this high propensity of reconciliation, Labour Court still not so success to induce the employers and employees to cooperate again in the production process.

ศูนย์วิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา เศรษฐศาสตร์

ลายมือชื่อนิสิต ดวงศวิดา ฐนุช-ชญา

สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา สุนันท์ ฐนุช-ชญา

ปีการศึกษา 2538

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม สมชาย ฐนุช-ชญา

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลือจากบุคคลผู้มีพระคุณหลายท่าน ผู้เขียนขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สังศิต พิริยะรังสรรค์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์เกษมสันต์ วิลาวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาด้วยดีเสมอมา

นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้รับความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ แล คิลกวิทวัฒน์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ผาสุก พงษ์ไพจิตร และรองศาสตราจารย์ ดร. วรวิทย์ เจริญเลิศ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขปรับปรุงวิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอขอบคุณ คุณสุพร พิรมชุกร คุณกุลฉวี มุกชากุล คุณอนิรุช มั่นศีลธรรม คุณณรงค์ พงษ์สว่างกุล คุณธีระ ศิริวิรัตนพานิชย์ สหราชอาณาจักรการเมือง และกัลยาณมิตรทุกคนซึ่งไม่สามารถเอื้อนามได้หมดในทันทีที่ได้คอยช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้

ท้ายสุดนี้ ผู้เขียนขอขอบคุณ บิดา มารดา พี่สาว น้องชาย ที่ให้การสนับสนุนในด้านการเงิน และคอยให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา ประโยชน์ใด ๆ ที่บังเกิดขึ้นจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอมอบแด่พ่อแม่ ครู อาจารย์ ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้ ส่วนข้อบกพร่องทั้งหลายที่เกิดขึ้น ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

คงศักดิ์ บุระกุล
พฤษภาคม 2539

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ

บทที่

1. บทนำ.....	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
ขอบเขตการศึกษา.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
วิธีการศึกษา.....	5
นิยามศัพท์.....	5
แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	6
วรรณกรรมปริทัศน์.....	21
2. วิวัฒนาการของการแรงงานสัมพันธ์ในประเทศไทย.....	26
1. การสัมพันธกับการแรงงานสัมพันธ์ในประเทศไทยก่อน พ.ศ. 2501....	26
2. การพัฒนาอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้ากับการแรงงานสัมพันธ์ใน ประเทศไทย.....	38
3. การพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกกับการแรงงานสัมพันธ์ใน ประเทศไทย.....	51
4. สรุป.....	67

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
3. ระบบไตรภาคีกับศาลแรงงาน.....	72
1. ระบบไตรภาคี.....	72
1.1 แนวคิดของระบบไตรภาคี.....	72
1.2 ระบบไตรภาคีในประเทศไทย.....	75
2. ศาลแรงงาน.....	78
2.1 ศาลแรงงานในประเทศไทย.....	78
2.2 ศาลแรงงานในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน.....	96
2.3 ศาลแรงงานในประเทศอิสราเอล.....	102
2.4 ศาลอุตสาหกรรมในประเทศสิงคโปร์.....	108
3. สรุป.....	113
4. บทบาทของศาลแรงงานในการระงับข้อพิพาทแรงงานในประเทศไทย.....	117
1. การระงับข้อพิพาทแรงงาน.....	117
2. บทบาทของศาลแรงงานในการระงับข้อพิพาทแรงงาน.....	120
2.1 หลักการสำคัญของศาลแรงงาน.....	121
2.2 ผลการดำเนินงานของศาลแรงงาน.....	123
2.3 ปัญหาและข้อสังเกตต่อการดำเนินงานของศาลแรงงาน.....	137
2.4 ข้อจำกัดของศาลแรงงาน.....	145
2.5 บทบาทของศาลแรงงานกับการสร้างความสงบทางอุตสาหกรรม..	146
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	150
รายการอ้างอิง.....	157
ภาคผนวก.....	163
ประวัติผู้เขียน.....	167

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. แสดงจำนวนบริษัทใหญ่ซึ่งเป็นผู้ส่งออกและนำเข้าชั้นนำของไทยในปี พ.ศ. 2479 และพ.ศ. 2483.....	30
2. แสดงผลของการพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1-6..	42
3. แสดงมูลค่าและสัดส่วนสินค้าเข้า ตามลักษณะการใช้ทางเศรษฐกิจและอัตราเพิ่มระหว่างปี พ.ศ. 2500-2515.....	43
4. แสดงจำนวนข้อพิพาทแรงงานจำแนกตามสาเหตุแห่งข้อพิพาท ในนครหลวง กรุงเทพฯ ธนบุรีปี พ.ศ. 2501-2514.....	47
5. แสดงจำนวนการพิพาทแรงงานในนครหลวง กรุงเทพฯ ธนบุรี และการนัดหยุดงานทั่วประเทศ พ.ศ. 2499-2515.....	48
6. แสดงโครงสร้างสินค้าออกของไทยปีพ.ศ. 2522-2533.....	54
7. แสดงผู้มีงานทำจำแนกตามอุตสาหกรรม.....	56
8. แสดงจำนวนองค์กรนายจ้าง-ลูกจ้างทั่วประเทศพ.ศ. 2515-2537.....	57
9. แสดงจำนวนการพิพาทแรงงานและการนัดหยุดงานทั่วประเทศ พ.ศ. 2516-2537.....	58
10. แสดงผลการดำเนินงานของศาลแรงงานกลางพ.ศ. 2524-2537.....	126
11. แสดงร้อยละของจำนวนคดีแยกตามผลของการพิจารณาพิพากษาที่เสร็จของศาลแรงงานกลาง พ.ศ. 2524-2537.....	129
12. แสดงสถิติคดีของศาลแรงงานกลางปีพ.ศ. 2524-2537.....	131
13. แสดงร้อยละของจำนวนคดีแยกตามประเภทของคู่ความของศาลแรงงานกลาง พ.ศ. 2524-2537.....	135
14. แสดงร้อยละของจำนวนคดีแยกตามข้อหาของศาลแรงงานกลาง พ.ศ. 2524-2537.....	136